

Усе про навчання в аспірантурі: від вступу до захисту дисертації

Навчання в аспірантурі — це серйозний і тривалий процес, що вимагає значних зусиль, знань та самодисципліни. Вступникам в аспірантуру варто знати про важливі нюанси навчання, зокрема, що роблять в аспірантурі, скільки часу вчитися на аспірантурі, що дає диплом аспіранта.

Загально про навчання в аспірантурі

Аспірантура — це третій рівень вищої освіти. Її обирають ті, хто хоче пов'язати свою діяльність з наукою та дослідженнями в певній галузі знань. Випускники аспірантури, які успішно захистили дисертацію, отримують перший науковий ступінь — доктор філософії (кандидат наук).

- **Хто може бути аспірантом.** Для вступу в аспірантуру потрібно мати диплом магістра або спеціаліста. Вікових обмежень для вступу немає, тобто можна вступати як одразу після закінчення магістерської програми, так і через декілька років.

- **Тривалість навчання.** Навчання в аспірантурі триває **4 роки** — як на очній, так і на заочній формі.

- **Фінансування та форма навчання.** Вступити в аспірантуру можна на бюджет та контракт. Якщо ви навчатиметеся в аспірантурі на бюджеті, то зможете розраховувати на стипендію. Але врахуйте, що **аспіранти-бюджетники вчаться виключно очно**, тобто вступити на бюджет в аспірантуру на заочне навчання не можна. Ще серед важливих нюансів — аспіранти-заочники не мають відстрочки від мобілізації, а у 2024 році скасовано вступ на контракт на денну форму. Аспіранти денної форми навчання в позанавчальний час можуть працювати.

- **Канікули.** Для аспірантів усіх форм навчання передбачені канікули з 1 липня до 31 серпня.

Що роблять в аспірантурі або етапи навчання

Вступ до аспірантури

Перший крок — це складання єдиного вступного іспиту (ЄВІ). За його результатами вас допустять або не допустять до подальших кроків.

Якщо ви набрали на ЄВІ прохідні бали, далі вам потрібно подати документи в університет та скласти там вступні випробування — це зазвичай іспити за фахом.

Призначення наукового керівника

Протягом місяця від дати вашого зарахування в аспірантуру вам призначать наукового керівника, який буде координувати вашу роботу. Разом з науковим керівником ви маєте визначити тему свого наукового дослідження, яку потім затверджує вчена рада.

Виконання індивідуального плану навчання

Ваша підготовка в аспірантурі проходитиме за індивідуальним планом, який складається з двох частин: освітньої та наукової.

- **Освітня складова** означає, що ви будете відвідувати аудиторні заняття і проходити оцінювання, тобто складати іспити — усе це буде зафіксовано у вашому навчальному плані. Окрім обов'язкових предметів у вашому плані будуть ті, які ви оберете самостійно із запропонованого переліку. Дисципліни, які ви вивчатимете в аспірантурі, допоможуть вам опанувати методологію наукової діяльності, вчитимуть працювати з інформацією, щоб робити власне наукове дослідження.

- **Наукова складова** передбачає роботу над обраною темою дослідження. Ви маєте під керівництвом наукового керівника скласти детальний план наукової роботи, де будуть зафіксовані основні етапи дослідження, методи, очікувані результати тощо. Потім цей план затверджує вчена рада закладу освіти.

Проведення наукового дослідження та звітування

Врахуйте, що ваша дисертація має містити науково обґрунтовані результати проведених вами досліджень, які мають важливе значення для певної галузі знань. Двічі на рік на засіданні кафедри ви маєте звітувати про хід виконання свого дослідження. Якщо ви не будете вчасно звітувати, вас можуть відрахувати.

Публікації та участь у конференціях

Під час роботи над дослідженням ви повинні за темою своєї дисертації робити публікації. Щоб успішно вийти на захист, за період навчання в аспірантурі вам потрібно опублікувати **не менше ніж три наукові публікації**. Це можуть бути статті в наукових фахових виданнях України, у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core

Collection та/або Scopus (крім російських), одноосібні монографії після рекомендації вченої ради та рецензування, патент на винахід.

Також аспіранти мають брати участь у наукових конференціях/ семінарах, презентувати науковій спільноті результати свого дослідження, вести дискусії.

Отримання висновку про наукову новизну

Як тільки ви виконаєте індивідуальний план роботи, допишете дисертацію, вам потрібно успішно звітувати про це на засіданні кафедри, щоб отримати «висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації». Цей «передзахист» потрібно зробити на 4 курсі навчання.

Позитивний висновок означатиме, що ви готові до захисту. Якщо ви отримаєте негативний висновок, то зможете доопрацювати роботу та звернутися повторно по цей висновок упродовж 6 місяців до завершення свого навчання.

Публічний захист дисертації

Ви маєте захистити свою дисертацію протягом навчання в аспірантурі, тобто впродовж 4 років з моменту зарахування. Якщо не захистити роботу вчасно, то для того, щоб вийти на захист, вам доведеться повторно вступати до аспірантури.

Для захисту вам потрібно не пізніше ніж протягом 2 тижнів з дня отримання висновку звернутися до вченої ради із відповідною заявою. Для вашого захисту у вашому університеті / науковій установі буде створена разова спеціалізована вчена рада з 5 осіб: голова ради, 2 рецензенти, 2 офіційні опоненти.

Під час захисту вам потрібно висвітлити наукову новизну свого дослідження, представити його основні результати, давати чіткі та обґрунтовані відповіді на запитання, вести дискусію з опонентами, тобто продемонструвати свою наукову обізнаність у галузі знань, з якої писали дисертацію.

Отримання диплома

Після закінчення аспірантури та публічного захисту через 3–4 місяці ви отримаєте диплом доктора філософії.

Чи можна відрاهуватися з аспірантури

Так, ви можете припинити навчання в аспірантурі, подавши в заклад освіти заяву на відрахування за власним бажанням.

Також підставою для дострокового відрахування з аспірантури є порушення строків виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин. Тому будьте готові чітко слідувати затвердженому плану.